

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10CoCsp/25/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6119231953
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 10. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Erik Varga
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2020:6119231953.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Erika Vargu a členov senátu - sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Róberta Urbana, v spore žalobcu: EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom Pajštúnska 5, Bratislava, IČO: 35 724 803, právne zastúpeného spoločnosťou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom Pajštúnska 5, Bratislava, proti žalovanému: D. H., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom H. XX/XX, S. R., o zaplatenie 1.113,77 eur s príslušenstvom, na základe odvolania žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Žilina, č. k. 42Csp/93/2019-213 zo dňa 27. marca 2020, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom okresný súd (ďalej v texte aj ako súd prvej inštancie) v celom rozsahu zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal uložiť žalovanému povinnosť zaplatiť mu sumu 1.113,77 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5% ročne z uvedenej sumy/istiny od 7.9.2018 do zaplatenia.

2.Na základe vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za preukázané, že žalovaný uzatvoril dňa 12.02.2014 so spoločnosťou F. H. Z. zmluvu o rezerve č. 0101087282120214 a to prostredníctvom jednorazového sms kódu ako náhrady svojho podpisu a jeho uchovaním v pdf formáte vo svojom počítači. Zmluvné strany tak dojednali, že spoločnosť F. žalovanému na jeho žiadosť poskytne povolené prečerpanie na jeho účte, pričom žalovaný splatí poskytnutú rezervu a jej príslušenstvo a bude plniť všetky svoje povinnosti podľa tejto zmluvy o rezerve. V zmluve je ďalej dohodnutý/uvedený ako druh spotrebiteľského úveru povolené prečerpanie - rezerva v celkovej výške 2.800 eur (úverový limit), podmienky čerpania s odkazom na čl. 3.1 ÚOP, doba trvania zmluvy o rezerve neurčitá, konečná splatnosť rezervy - ukončením tejto zmluvy, rámcovej zmluvy o poskytovaní produktov a služieb alebo kedykoľvek na žiadosť žalovaného alebo na žiadosť F.. Dohodnutá bola pohyblivá úroková sadzba 16,90 % ročne, poplatok za upomienku 15 eur. Podľa čl. 2 spoločnosť F. má právo žalovaného kedykoľvek požiadať, aby rezervu v plnej výške splatil späť, môže kedykoľvek zmeniť výšku úrokovej sadzby na rezervu podľa čl. 6.1.2 výšku a druh poplatkov súvisiacich s rezervou podľa čl. 6.3 ÚOP a 8.3 VOP, pričom o zmenách bude F. žalovaného vždy informovať, tiež môže jednostranne zmeniť výšku rezervy alebo rezervu zrušiť. Žalovaný v zmysle čl. 3.1.vyhlásil, že sa oboznámil s rezervou a so zmluvnými dokumentmi F., medzi ktoré patrí VOP a Obchodné podmienky pre úverové produkty F.. V čl. 3.2 zmluvy sa žalovaný zaviazal, aby na účte, ku ktorému je poskytnutá rezerva, bol mesačný obrat vo výške minimálne 50% celkovej výšky rezervy a že na účte bude vyplácaná jeho mesačná mzda alebo iné príjmy.

3.Náslene okresný súd za preukázané vyhodnotil aj to, že spoločnosť F. H. Z. zmluvou o predaji časti podniku previedla predmetnú pohľadávku na U. H. Z. ktorá uzatvorila so žalobcom zmluvu o postúpení,

okrem iného, aj tejto pohľadávky. Nakoľko sa jednalo o spotrebiteľský vzťah a postúpenie pohľadávky vyplývajúcej z tohto vzťahu z banky na nebankovú spoločnosť, pristúpil z úradnej povinnosti k skúmaniu, či boli splnené podmienky pre platné postúpenie pohľadávky v zmysle špeciálnej právnej úpravy § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách (ďalej ZoB). Argumentoval, že ustanovenie § 525 Občianskeho zákonníka určuje, ktoré pohľadávky nemožno platne postúpiť. Okrem toho môže byť postúpenie určitých pohľadávok zakázané osobitnými predpismi, prípadne postúpenie môže byť zákonom sice dovolené, ale len za splnenia určitých podmienok. Takýmto prípadom je aj ustanovenie § 92 ods. 8 ZoB. Podľa tohto zákonného ustanovenia môže byť banková pohľadávka postúpená, ak je splatná, avšak až po písomnej výzve dlžníkovi za kumulatívneho splnenia tretej podmienky, a to, že musí byť dané omeškanie dlžníka so splnením postupovanej pohľadávky nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní. Uvedené podmienky musia byť splnené v čase postúpenia pohľadávky. Splnenie týchto osobitných predpokladov postúpenia bankovej pohľadávky sa vyžaduje z dôvodu, že po postúpení pohľadávky rôznym subjektom, teda mimo banky už nie je zachovaná možnosť dohľadu a dozoru NBS ako centrálnej banky. Následkom postúpenia pohľadávky, ohľadne ktorej postúpenie podľa § 525 OZ alebo podľa špeciálnych predpisov nie je dovolené, je absolútna neplatnosť zmluvy o postúpení pre rozpor so zákonom.

4. Súd prvej inštancie v danej spojitosti konštatoval, že predložená listina nazvaná „Výzva na splatenie rezervy zo dňa 25.10.2016“ (č.l. 59 spisu) nie je výzvou v zmysle § 92 ods. 8 ZoB. Podľa vyjadrenia žalobcu je totiž podaním, ktorým vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru ku dňu 25.10.2016.

5. Navyše, ani zaslanie tejto výzvy žalobca nevedel relevantne preukázať (doručenkou, podacím hárkom alebo výpisom poštovej knihy), pričom okresný súd zdôraznil, že účelom výzvy podľa citovaného zákonného ustanovenia zákona o bankách musí byť riadne upozornenie dlžníka na to, že je v omeškaní so splácaním svojho dlhu, ako aj upozornenie na následok spočívajúci vo vóli banky postúpiť pohľadávku na iný subjekt (obdobne uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 11Co/153/2018 zo dňa 21.03.2019).

6. Podľa súdu prvej inštancie teda žalobca v konaní nepreukázal splnenie podmienok § 92 ods. 8 ZoB pre platné postúpenie pohľadávky. V predmetnej veci ide o tzv. bankový úver, ktorý bol žalovanému ako dlžníkovi poskytnutý bankou, ktorá podniká na základe povolenia v zmysle ZoB. Z dôkazov predložených žalobcom má vyplývať, že z dôvodu porušenia ustanovení Zmluvy o rezerve žalovaným v zmysle článku 6.1.1 a) OPR banka žalovaného listom zo dňa 25.10.2016 vyzvala na splatenie dlžnej sumy vo výške 1.692,27 eur najneskôr do 30 dní od doručenia výzvy. Predmetný jednostranný právny úkon banky je však podľa názoru okresného súdu neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka a to pre rozpor s ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase mimoriadneho zosplatnenia, nakoľko banka žalovaného vopred v lehote nie kratšej ako 15 dní neupozornila na uplatnenie tohto práva. Žalobca totiž žiadnym spôsobom nepreukázal, že by k uplatneniu práva vyhlásiť úver za predčasne splatný v celosti došlo najneskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky za stavu, keď banka súčasne vopred, v lehote nie kratšej ako 15 dní upozornila žalovaného ako dlžníka na uplatnenie tohto práva. Oznámenie banky o vyhlásení okamžitej splatnosti zo dňa 25.10.2016 je potom neplatným právnym úkonom, ktorý nemôže vyvolať žiadne právne účinky. Nadväzne, pokiaľ je zosplatnenie úveru neplatné pre rozpor so zákonom, potom je bez právneho účinku aj výzva obsiahnutá v tomto oznámení, ktorá vyzývala žalovaného na zaplatenie celej zosplatnenej pohľadávky, a teda táto nie je výzvou v zmysle § 92 ods. 8 ZoB.

7. Na základe opísaného okresný súd uzavrel, že žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno ohľadom preukázania aktívnej vecnej legitímácie domáhať sa v konaní zaplatenia predmetnej pohľadávky (podporne rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/147/2017 uverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR).

8. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP. Hoci mal žalovaný vo veci plný úspech a preto mu vzniklo právo na náhradu trov konania, tieto si neuplatnil a v konaní mu ani žiadne preukázateľne nevznikli.

9. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca a domáhal sa jeho zmeny v podobe vyhovieť žalobe, alternatívne zrušenia veci a vrátenia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Primárne namietal, že z vykonaných dôkazov jednoznačne vyplýva, že v zmluve absentovala dohoda o plnení v splátkach, na čo súd vo svojom napadnutom rozhodnutí neprihliadol. Vzhľadom na skutočnosť, že zmluva bola uzatvorená na dobu neurčitú, termín konečnej splatnosti povoleného prečerpania nebol jednoznačne určený, preto je žalobca toho názoru, že postupca si sám stanovil čas povinnosti pre vyplatenie dlhu žalovaným, a to zaslaním výzvy zo dňa 25.10.2016, ktorou vyzval žalovaného na splnenie dlhu v zmysle § 563 OZ. Takýto postup splatenia dlhu si postupca so žalovaným dohodli aj v

článku 4 bodu 4.1.1 Obchodných podmienok pre úverové produkty F. H. Z. Žalobca sa preto nestotožňuje s právnym posúdením súdu, v zmysle ktorého nie je v konaní aktívne vecne legitimovaným, nakoľko v konaní bolo nesporne preukázané, že pred postúpením pohľadávky postupca dodržal všetky podmienky, ktoré mu ustanovenie § 92 ods. 8 ZoB ukladá.

10. Odvolateľ súčasne zdôraznil, že ním prezentované skutkové tvrdenia (o splnení podmienok platného postúpenia pohľadávky) neboli protistranou popreté, v zmysle ust. § 151 ods. 1 CSP ich preto bolo v konaní potrebné považovať za tzv. nesporné skutkové tvrdenia.

11. Navyše, podľa žalobcu preukázanie splnenia podmienok v zmysle ust. § 92 ods. 8 ZoB v konaní nebolo potrebné, keďže žalobca preukázal, že zmluvné strany si vzájomné práva a povinnosti upravili v súdenom prípade v súlade s ust. § 89 ods. 1 ZoB odchylné od ust. § 92 ods. 8 ZoB. Podľa čl. 9 bod 9.1.1 písm. f) Všeobecných obchodných podmienok F. H. Z. pre fyzické osoby - nepodnikateľov je totiž „F. je oprávnené postúpiť alebo previesť na tretiu osobu svoje splatné i nesplatné pohľadávky, práva, nároky alebo záväzky voči Vám“.

10. Žalovaný sa k podanému odvolaniu nevyjadril.

11. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie podala subjektívne legitimovaná - neúspešná - strana sporu (§ 359 CSP) v zákonom stanovenej lehote (§ 362 ods. 1 CSP), preskúmal vec v rozsahu danom v ustanovení § 379 CSP a bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP.

12. Primárne je nesprávnym/neopodstatneným odvolacie tvrdenie (bod 11 tohto odôvodnenia) o bezpredmetnosti splnenia podmienok postúpenia bankovej pohľadávky z dôvodu odchylného (od ust. § 92 ods. 8 ZoB) zmluvného dojednania. Zásadný význam ochrany spotrebiteľa pred postúpením pôvodne bankovej pohľadávky na nebankový subjekt sa totiž prejavuje aj v kogentnosti právnej úpravy v § 92 ods. 8 ZoB. Nadväzne ide svojou povahou o zákonné ustanovenie, od ktorého sa nie je možné odchyliť ani v rámci zmluvných dojednaní medzi bankou a klientom/spotrebiteľom. V danom prípade sa v skutočnosti ani nejedná o (reálne) zmluvné dojednanie, ktoré by bolo výsledkom štandardného rokovacieho/vyjednávacieho procesu zmluvných strán, ale ide fakticky o bezprostredný diktát zo strany dodávateľa, výlučne ktorý formuluje (vlastné) všeobecné obchodné podmienky. V konečnom dôsledku je tak účelom príslušných ustanovení všeobecných obchodných podmienok obchádzať zákon, neprípustnosť ktorého postupu je - okrem iného - sankcionovaná i neplatnosťou takéhoto „zmluvného“ dojednania/právneho úkonu. Inými slovami, skutočnosť, že odchylnú úpravu pripúšťa zákon o bankách, neznamená, že odchylnou úpravou možno rozumieť úpravu v neprospech spotrebiteľa. Účelom ustanovenia pripúšťajúceho odchylnú úpravu (od znenia zákona) totiž nepochybne nie je obchádzanie ochrany spotrebiteľa a legitimizácia nekalých praktík dodávateľov/veriteľov.

13. Navyše, všeobecné obchodné podmienky majú slúžiť na bližšie vysvetlenie vzájomných povinností účastníkov zmluvy, či širších súvislostí poskytovanej služby. Rozhodne však nemajú byť priestorom na zásadnú zmenu (v zmysle zbavenia sa, či v lepšom prípade zjednodušenia) zákonných povinností dodávateľa; v tomto prípade banky. Osobitne, ak všeobecné obchodné podmienky predstavujú rozsiahly súbor najrozmanitejších ustanovení s množstvom právnických, či ekonomických/„bankových“ termínov, v ktorých je problematické zorientovať sa osobe znalej práva, nieto ešte priemernému spotrebiteľovi. Zároveň ide o dokument formulovaný výhradne bankou, bez akéhokoľvek vplyvu spotrebiteľa či už v konkrétnom zmluvnom vzťahu alebo vo všeobecnosti.

14. Prijatie argumentácie žalobcu o možnosti banky ľubovoľne v rámci vlastných všeobecných obchodných podmienok zúžiť rozsah svojich zákonných povinností odporuje základným princípom zmluvného vzťahu, k ochrane ktorého v prípade spotrebiteľa je vytvorený celý systém spotrebiteľskej právnej ochrany. Ide teda o neprijateľné obchádzanie kogentných ustanovení zákona o bankách, ktoré nemôže požívať súdnu ochranu.

15. Rozvinúc konštatovaný záver platí, že musia byť - ako náležite argumentoval okresný súd - v rámci procesu postúpenia predmetnej pohľadávky splnené požiadavky (§ 92 ods. 8) zákona o bankách. V tejto spojitosti je zo strany odvolacieho súdu nevyhnutné poukázať na principiálnu zodpovednosť odvolateľa za obsahové vymedzenie svojho odvolania a súvisiacu viazanosť odvolacieho súdu odvolacími dôvodmi (§ 380 CSP). Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd nemôže nahrádzať nevyhnutnú procesnú aktivitu odvolateľa a formulovať namiesto neho odvolacie dôvody, resp. preskúmať rozhodnutie na základe iných, než stranou sporu v odvolaní vznesených, konkrétnych námietok.

16.V konkrétnostiach súdnej veci je potom potrebné pripomenúť, že súd prvej inštancie pomenoval/ označil niekoľko samostatných dôvodov/vád posudzovaného postúpenia pohľadávky a medzi nimi i nepreukázanie doručenia výzvy (viď bod 5 tohto odôvodnenia). Odvolateľ však úplne rezignoval na povinnosť vzniesť/formulovať protiargumentáciu vo vzťahu (aj) k tomuto (samostatnému) dôvodu zamietnutia žaloby.

17.Z hľadiska procesnej ekonómie následne už „len“ táto skutočnosť - nespochybný právny záver súdu prvej inštancie o to, že výzva na predčasné splatenie dlhu nebola dlžníkovi doručovaná/doručená - sama osebe vedie k procesnému neúspechu žalobcu v odvolacom štádiu konania.

18.Evidentne účelovou je odvolacia argumentácia (bod 9 tohto odôvodnenia) založená na tvrdení o absencii dohody o splátkach, ktorou argumentáciou žalobca sleduje nemožnosť aplikácie § 53 ods. 9 OZ („ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.“). Samotný žalobca totiž (v rozpore s týmto vlastným tvrdením) už v texte žaloby (č.l. 5 spisu) uvádza, že „žalovaný nesplnil v stanovených termínoch splátky, čím porušil svoju povinnosť podľa zmluvy“. Je teda zjavné, že aj v prípade posudzovanej zmluvy ide o štandardný prípad úveru, majúci na mysli štandardný v zmysle finančný úver splácaný dlžníkom splátkami, čo napokon korešponduje i jeho vymedzeniu vo všeobecných obchodných podmienkach pre úverové produkty F. H. Z. (bod 4 - č.l. 44 spisu). Obdobne tvrdenie, že si žalobca sám „stanovil čas povinnosti pre vyplatenie dlhu žalovaným“ nič nemení na jeho zákonnej povinnosti upozorniť dlžníka/spotrebiteľa na predčasné zosplatenie. Iný výklad by predstavoval neprípustné obchádzanie noriem spotrebiteľskej ochrany.

19.Možno preto čiastkovo uzavrieť, že okresný súd dôvodne pristúpil k aplikácii citovaného ustanovenia § 53 ods. 9 OZ, vyžadujúceho od veriteľa, aby v spotrebiteľskom záväzkovom vzťahu v zákonom stanovenej lehote pred zosplatením celej pohľadávky upozornil dlžníka na využitie tohto práva (predčasného zosplatenia) a z absentujúceho upozornenia vyvodil náležitý právny záver.

20.Odhliadnuc od procesného záveru opísaného v bode 17 tohto odôvodnenia je teda evidentné, že v odvolacom prieskume obstoja aj záver okresného súdu o neplatnosti posudzovaného postúpenia pohľadávky z dôvodu jeho rozpor s § 53 ods. 9 OZ.

21.Napokon, stotožniť sa nemožno ani s odvolateľom namietanej potreby aplikácie procesného ustanovenia o nepopretých skutkových tvrdeniach. Odvolací súd tu zdôrazňuje, že ide o inštitút typický pre štandardné sporové konanie, zatiaľ čo v súdnej veci ide o spor s ochranou slabšej strany (§ 290 a nasl. CSP), kde protektívny prístup okresného súdu (ktorý nepristúpil k aplikácii procesnej domnienky/fikcie zjednodušujúcej pozíciu veriteľa/žalobcu) explicitne nachádza svoj legitímny základ v čl. 6 Základných princípov CSP, v zmysle ktorého majú strany sporu v konaní rovnaké postavenie okrem prípadu, ak povaha prejednávanej veci vyžaduje zvýšenú ochranu strany sporu s cieľom vyvažovať prirodzene nerovnovážne postavenie strán sporu (aké postavenie je nepochybne dané i v súdnej veci). Nad bezprostredne nevyhnutný rámec krajský súd upriamuje pozornosť odvolateľa na závery vyslovené Ústavným súdom SR v uznesení č.k. I. ÚS 246/2019-14 zo dňa 11.6.2019, kde (v súvislosti s odmietnutím ústavnej sťažnosti ako zjavne neopodstatnenej) konštatoval, že pasivita protistrany (v podobe zanedbania povinnosti poprieť tvrdenia žalobcu) nemôže mať za následok priznanie akéhokoľvek (rozumej riadne netvrdeného a nepreukázaného) uplatneného nároku.

22. Zhrnúc opísané pristúpil odvolací súd k potvrdeniu meritórneho výroku napadnutého rozsudku založeného na závere o nepreukázaní aktívnej vecnej legitímácie žalobcu.

23.Vecne správnym je nadväzne i závislý výrok o trovách prvoinstančného konania.

24.Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania má svoj základ v ustanovení § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP. Odvolateľ - žalobca nebol v odvolacom konaní úspešný, preto mu vznikla povinnosť nahradiť protistrane - žalovanému - odvolacie trovy v plnom rozsahu. Tomu však v tomto štádiu konania žiadne trovy nevznikli, čo opodstatňuje súhrnný výrok o nepriznaní predmetného presného nároku žiadnej zo sporových strán.

24.Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním senátu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Dovolanie je podľa § 420 CSP prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). Dovolanie možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k niektorej z uvedených väd. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom. Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Povinnosť zastúpenia advokátom neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.